

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Peräpohjolan Leader ry näkee, että lausunto on hyvin kattava kokonaiskuva maaseudusta sekä sen toimijoista. Nostoja on asumiseen, yrittämiseen, infraan sekä erilaiseen kansalaistoimintaan liittyen, ja tätä kaikkea maaseutu on. Maaseutu todetaan kattavan suuren osan Suomen pinta-alasta, ja tämänkin vuoksi se on merkittävässä roolissa Suomessa.

Selonteossa on hyviä kehittämiskohteita sekä visioita, niiden ympärille kaivataan jonkin verran konkretiaa. Konkretian avulla selonteko on vaikuttavampi kokonaisuus, kun sen ympärille tulee ymmärrys siitä mitä toimia vaaditaan. Poliittikkatoimin on todellakin tärkeää varmistaa, että jokaisella ikäryhmällä sekä kansalaisryhmällä on mahdollisuudet asua maaseudulla, ja tätä mahdollisuutta vaativat toimet eivät saa olla vain suuri lupaus. Sen tulee olla mahdollinen toteuttaa.

Esille on noussut Euroopan yhteisen maaseutupolitiikan tulevan kauden mahdollinen uudistus, jossa maatalous rahoitus sekä maaseudun kehittäminen menevät saman rahoituksen alle. Kun ne ovat tähän asti olleet omia erillisiä rahoituksiaan. Maaseudun kehittämisen turvaamiseksi tulisi turvata Leader-rahoituksen omanaan, jonka avulla kehitetään maaseudun yhteisöjen kehittämistä sekä maaseudun yritysten kehittämistä. Samalla myös elintärkeä maatalous tarvitsee oman maataloustukien rahoituksensa, jotta huoltovarmuus voidaan turvata. Maaseudun kehittäminen ja maatalous ovat maaseudun sekä koko maan varautumisen ydin. Ja samalla nämä tukevat toisiaan menestymään, ja Suomi on vahvempi.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Selonteon nosto maaseudun merkityksestä viennissä on oleellinen ja hyvä, tässä kohtaa olisi hyvä tuoda esille niiden maaseudulla toimivien yritysten sekä mahdollisesti yhteisöjen merkitys hyödykkeiden sekä reusrssien mahdollistamisesta. Näitäkin on osaltaan maaseuturahoituksella Leader rahoittanut.

Kaupunki-maaseutuluokitus tulisi katsoa siten, että huomioidaan paremmin Suomen maaseutumaisten kaupunkien alueet rahoitukselle mahdollisiksi. Lisäksi yhdistysten ja kylien osallistaminen edelleen suunnittelujärjestelmän luomiseen, koska siellä on tieto maaseudun elämästä. Kuin myös maaseutu kuntien ja yritysten kuuleminen on tärkeää jatkossakin. Vaikuttavuuden arviointia on hyvä tehdä ja samalla nostaa esimerkiksi Leader toiminnan merkitys vaikuttavana toimenä, hienosti selonteossa nousee useassa kohtaa Nuoriso Leader, tämänkin pohjana on Leader toiminta laajemmin.

Kun selonteon ytimenä on ihmisten hyvinvointi ja hyvä elämä, on hyvä korostaa niitä keinoja millä näihin päästään sekä toimijoita joiden avulla tämä ydin saadaan ylläpidettyä. Selonteossa kuitenkin hyvin tuodaan esille maaseudun mahdollisuus asumisen sekä kaikenlaisen toiminnan pohjana.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Lausunnossa olisi hyvä tuoda esiin millainen merkitys maaseudun kehittämisellä sekä maa- ja metsätaloudella yhdessä on maaseudulle, ja lisäksi koko maalle. Jolloin niiden merkitys omina kokonaisuuksinaan ovat merkittäviä. Kuten myös kolmannen sektorin toiminnan varmistaminen eli rahoituksen varmistaminen Leader-rahoitus mahdollisuuden lisäksi.

Maaseutu toimii ja kehittyy, kun se on elävä. Leader toimijat ovat rahoittaneet vaikuttavia yrityskehittämis hankkeita, joiden avulla luodaan työpaikkoja sekä aluetaloudellista kehitystä. Kuntien talous kehittyy ja markkinoita parannetaan, jolloin asuminen maaseudun kunnissa palveluineen pysyvät. Tulisi korostaa tätä kokonaisvaikutusten määrää, joka maaseuturahoituksella voidaan saada aikaan ja se mahdollisuus minkä kunnat sekä kylät voivat saada rahoituksen avulla.

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

On hyvä, että selonteossa on huomioitu väestönmuutos sekä asumisen keskittymisen ilmiö. Emme voi ylläpitää luonnon monimuotoisuutta tai kestäväää kehitystä ilman maaseutua, ja sen vuoksi onkin hyvä varmistaa maaseudun kehittämisen rahoitus.

On hyvä huomata, että maaseudun kehittäminen ovat maatalouden sekä metsätalouden kehittymistä, mutta myös kylien kehittymistä ja asumisen sekä vapaa-ajan kehittymistä. On hienoa, että selonteko huomioi tietoliikenneyhteyksien tärkeyden sekä palveluiden saatavuuden merkityksen, olemme Suomessa saaneet hienon kehityskulun aikaan mm. Leader rahoituksella, tämä on hyvä turvata jatkossakin.

Tarvitsemme erilaisia palveluita jatkossa maaseudulla sekä niiden tarjoajia, nämä yhdessä tuovat kuntiin elinvoimaa sekä mahdollisuuden valita missä asuu. Tämä mahdollisuus on nostettu selonteossa esille, ja siihen vaikuttavat elämisen mahdollisuudet asuinpaikassa.

Edelleen vahvemmin tulee valtion hallinnossa huomioida maaseutu asumisen mahdollisuutena. Tulisi luoda mahdollisuus maaseudun houkuttelevaksi tekemiseen myös esimerkiksi maahanmuuttajille.

Luonnonvarojen sekä maaseutu talouden nostaminen ovat hyviä aiheita ja potentiaalia sisältäviä aiheita. Lisäksi maa- ja metsätalous ovat tärkeä turva tulevaisuudessa, mutta myös iso mahdollisuus maaseudulle. Nämä kaikki voivat luoda yrityksiä ja siten työpaikkoja ja nostaa kuntien elinvoimaa uudella tavalla. Samalla myös kyliin voidaan saada elinvoimaa lisää.

Selonteko nostaa hyvin esille maaseudun monialayrittäjyyden esille sekä sen merkityksen resilienssin kannalta.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Selonteossa voisi tuoda esille ratkaisujen etsimisen tyhjien maaseudun kiinteistöjen hyödyntämiseksi. Avausta kenties paremmin siitä, mitkä voisivat olla niitä uusia arvoketjuja ja miten ne nousisivat maaseudulla esille. Millä tavalla saataisiin osaamisen lisäämistä maaseutukuntaan enemmän, jolloin muuttoliike sekä yritysten rakentuminen voisivat kääntyä maaseudulle, kun nuoret aikuiset eivät lähtisi pois.

Keinoja esille miten maatalouden raju väheneminen estetään, koska samalla heikennetään työllisyyttä sekä luonnon monimuotoisuutta. Maaseudun merkitystä tulisi nostaa kestävä kehityksen näkökulmasta sekä ilmastonmuutoksen torjumisessa, monimuotoisuuden ylläpitäjänä. Sivulla 27 rahoituksen saatavuus on yhtenä kestävä ruokajärjestelmän mahdollistajana, tässä olisi hyvä nostaa Leader rahoitusta sekä miten muuten varmistetaan rahoitus eli pankkien rooli.

Nuorten yrittäjyys ja etenkin 4H-yrittäjyys on tärkeä nosto, tässäkin olisi hyvä mainita myös Nuorisoiden Leader mahdollisuudet. Kun nuorilla on tulevaisuudenunelmia maaseutuun liittyen, tulisi selontekoon tuoda näiden mahdollistajat. Selonteossa toki on hyvänä lisänä nosto siitä millä tavalla maaseudusta puhutaan, se on tärkeässä roolissa. Nuorten kysymyksiin ovat myös tärkeässä roolissa seurat sekä yhdistykset, jotka jo nyt tarjoavat monia mahdollisuuksia liikuntaa, harrastamiseen laajasti sekä itsensä kehittämiseen, näiden rahoituksen merkitystä olisi hyvä nostaa.

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Visio on hyvä sekä kattava.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Olisi hyvä tuoda esille millä konkreettisilla toimilla visio saadaan toteutumaan.

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuosituks (Anna vastaukset monivalintakysymykseen kohdassa seitsemän Muut täydennystarpeet)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuosituks (24 kpl) olennaiset?

2. YLEISHYÖDYLLINEN KYLÄVERKKORAKENTAMINEN on elintärkeä monipaikkaisuudelle sekä muuton mahdollistamiselle. Elinvoiman lisääjä.

6: MAASEUTUVAIKUTUKSET, ASUMINEN JA TALOUDEN RAKENTEET rahoituksen turvaaminen näiden varmistamiseksi. Teiden kunto, kiinteistöjen saatavuus sekä elinkeinojen toiminnan mahdollisuudet maaseudulla tärkeässä roolissa. Lisäksi asumiseen vaikuttavat palvelut ja vapaa-ajan mahdollisuudet, joiden turvaamisessa tärkeässä roolissa ovat yritykset, yhdistykset ja kunnat osaltaan, rahoituksen merkitys korostuu toiminnan mahdollistajan.

8: MAASEUDUN KEHITTÄMINEN CAP POST 2027 Turvataan Leader-rahoitus kuin myös muu maaseudun kehittämisen rahoitus, pankkien rooli.

11/12 TKI-rahoitus, pienet toimijat, nuoret ja osaaminen sekä työvoima. Näiden olemassa olo on todella tärkeää maaseutu kuntien elinvoimalle, kaikelle toiminnalle. Mahdollistetaan ja luodaan keinoja tälle sektorille. Varmistetaan maaseudun pk-yritysten toimintaedellytykset.

17: KANSALAI- JA VAPAAEHTOISTOIMINNAN EDELLYTYKSET tämä on isossa roolissa maaseudun vapaa-ajan palveluissa sekä elävän maaseudun ydin. Rahoitus tulee turvata.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Ajantasaistetaan digitaalista ja fyysistä saavutettavuutta: Pidetään huoli paremmista tietoliikenneyhteyksistä myös maaseudulla

Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuususkkoa: Pidetään kiinni rahoituksesta maaseudulle ja sen toimijoille, tuodaan konkretian kautta esille maaseudun merkitys valtakunnallisesti. Samalla näillä saadaan lisää tulevaisuususkkoa.

Terävöitetään maaseutupoliittista suunnittelujärjestelmää: Maaseutupolitiikan tulisi olla sitä oikeasti, keskittäminen ei ole sitä.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

**Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)?
(Merkitse kehittämissuositusten numerot 1-24)**

2. Yleishyödyllinen kyläverkkorakentaminen varmistaa digitaalisen kehityksen myös maaseudulla, lisäksi se antaa mahdollisuuden monipaikkaisuudelle tai muutolle.

6. Maaseutuvaikutukset, asuminen ja talouden rakenteet, liikkuminen ja teiden kunto sekä digitalisaatio ovat asumisen edellytyksien pohjaa, mutta myös kiinteistöjen käyttöön saaminen ja palveluiden pysyminen maaseudulla, kuntakeskuksissa. Osaaminen ja koulutus ovat mahdollisuuksia maaseudun kehittymiselle. Kaikki tämä maaseudun kehittämisen lisäksi luovat myönteisiä maaseutuvaikutuksia. Palveluratkaisujen toteuttaminen, tärkeää konkreettinen pohja varmistaa tälle.

8. Maaseudun kehittäminen, Leader-toiminta tärkeä nosto. Kuin myös vahva ja monipuolinen kestävä maatalous.

11/12. Nämä yhdessä eli TKI-rahoitus, pienet toimijat, nuoret sekä osaaminen ja työvoima. Maaseudun yritysten ja yrittäjien toiminnan mahdollistaminen eli rahoitus varmistetaan sekä tuki toimia. Osaamisen varmistaminen eri toimin ja nuorille mahdollisuuksien luominen. Näissä eri toimijoiden merkitys ja apu.

17. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan edellytykset tulee turvata maaseudulla, näistä on pitkälti kiinni liikunta, kulttuuri, vapaa-ajan toiminta yleisesti. Samalla ehkäistään syrjäytymistä ja pidetään yllä vahvaa kansalaistoimintaa, perusresilienssi säilyy vahvana.

"Maaseutualueiden vahvuus on aktiivinen kansalais- ja vapaaehtoistoiminta ja muutos-joustava yrityskulttuuri. Vahvuutena on myös kestävä elinvoimaisuutta tavoittavat kunnat, seudut ja alueet (älykäs sopeutuminen/kestävä elinvoimaisuus toimintatapana)" s. 62.

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Kaikissa tulisi nostaa miten konkreettisesti näitä lähdetään edistämään, mitkä ovat ne tahot ja toimijat, joiden avulla mahdollistetaan nämä tärkeät osa-alueet maaseudulla. Kaikkien kohtien tärkeä rooli.

Palveluissa myös kyläkaupat olisi hyvä enemmän tuoda esiin, niiden yhteyteen on kuitenkin usein saatu muitakin tärkeitä palveluita.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

2. Yleishyödyllinen kyläverkkorakentaminen

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

-

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Nykytilannehan on maaseutualueilla se, että vapaaehtoistoiminta alkaa olla pienen resurssin varassa, ja nuoria sekä työikäisiä tulisi aktivoida, tämä mahdollistuu kehittämisrahoitusten ylläpitämisellä. Ja samalla myös kylien kehittymisen varmistaminen. Lisäksi on tärkeä turvata keskeisten toimialojen pysyminen maaseudulla, maa- ja metsätalous sekä lisätä niiden mahdollisuuksia kehittyä ja luoda työtä. Kuin myös muidenkin maaseutuyritysten mahdollisuuksien turvaaminen.

7. Muut täydennystarpeet (anna tässä kohdassa vastaukset kohdan viisi monivalintakysymyksiin)

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

-

Ahola Marjut
Peräpohjolan Leader ry